

KÖZÉPSZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA TÉMAKÖREI

SZERB NYELV ÉS IRODALOM

Szerb nyelv

TÉMÁK

1. Az információszerzés és az információk feldolgozása

Tájékozottság bizonyítása a nyomtatott és elektronikus információforrásokban.
Információk továbbításának képessége a mindennapi életben való gyakorlati felhasználásra.
Adatok, érvek gyűjtése irodalmi és más témák interpretálásához.
Pl. könyv bemutatása, ajánlás, interjú.
Szótárhasználat, CD-ROM, internet.

2. Szövegértés

A szövegértés képességének bizonyítása különböző műfajú szövegek bemutatásával és összehasonlításával (ismeretterjesztő, publicisztikai, irodalmi szöveg).
A különböző műfajú szövegek gondolatsorának és a kifejezőeszközök funkciójának megértése, a nyelvi szerkezet a műfaji és stílus eszközöknek a szöveg tartalmával összefüggő vizsgálata.

3. Szövegalkotás

A) Szóbeli nyelvhasználat

Különböző kommunikációs szituációkban való részvétel képessége.
Részvétel vitában érveléssel.
Világos, logikus és érvelő hozzászólás különböző témákhoz, aktuális témák megvitatása.
Kulturált beszédkapcsolat a partnerrel.
A nyelvhelyesség következetes alkalmazása a beszédben, helyes hangsúlyozás.
Állandósult szókapcsolatok és nyelvi fordulatok használata a beszédben.
A sajtó követése, az olvasott szövegek tartalmának elemző bemutatása.

B) A retorika alapjai

Irodalmi mű, film elemző bemutatása.
Szónoklat, beszéd és szerepük különböző célhelyzetekben.
Nyilvános beszéd, a beszélő és a hallgatók közötti kontaktus, a meggyőző beszéd kritériumai.
A retorika mint etikai érték, mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben.
Jellegzetes, konkrét és pontos adatok közlése. A beszéd témájának érdekes, tetszetős és erőteljes kifejtése.
Pl. kisebb monológ, ballagási beszéd, beszéd iskolai ünnepségen, pl. Szt. Száva ünnepén, kiállítás megnyitása.
Ismert szónoklatok és beszédek. Pl. Ivo Andric beszéde a Nobel-díj átvétele alkalmából.
Ünnepi beszéd elmondásának képessége memoriterek elmondásával és idézetek alkalmazásával.

C) Írásbeli nyelvhasználat

Különböző műfajú írásbeli fogalmazások készítése (elbeszélő, leíró, értekező), a megfelelő funkcionális stílusok használata.
Összetettebb jelenségek, emberi cselekedetek, érzések

	leírása. Az írásbeli fogalmazás szerkezetének ismerete. Könyv, film írásbeli bemutatása. A szűkebb és tágabb társadalmi közösség eseményeinek leírása. Különböző témák érvelő bemutatása. Hivatalos levél, meghívó, kérvény, önéletrajz, pályázat, jegyzőkönyv írása.
4. Nyelvi ismeretek	A nyelvtani és helyesírási ismeretek következetes használata.
A) Általános nyelvészet	A nyelv helye az ember életében, a nyelv keletkezése és fennmaradása; nyelvi evolúció. A nyelv mint társadalmi és pszichológiai jelenség. Leíró nyelvészet. Teoretikus és alkalmazott nyelvészet. A nyelv alapvető jegyei. A nyelv mint jelrendszer, annak szerkezete, az emberek közötti kapcsolattartás egyik eszköze; A nyelv produktivitása; Az életmód és a nyelv változása közti kapcsolat. A szókincs gyarapodása és változása. Általános tájékozottság a témában (az ismeretek bizonyítása példákkal).
A nyelv és a beszéd	A nyelv eredete, a nyelv és a beszéd fejlődése. A beszéd, mint üzenet. Verbális jelek. Társadalmi kommunikáció kifejezés és közlés formájában.
A nyelv és az írás	A nyelv és valóság. A nyelv funkciói: kommunikációs, kulturális. A beszéd mint akcióban levő nyelv - üzenetek. Az írás keletkezése és fejlődése. A beszéd és az írás; a civilizáció alappillérei. Az írás történelmi fejlődése. Általános tájékozottság bizonyítása a témáról.
A világ nyelvei	Az első írásmódok - glagolita cirill és latin betűsor. Az egy nyelv fogalma (a nyelven belüli érthetőség). Holt és élő nyelvek. A nyelvek csoportosítása a beszélők száma szerint. A nyelvek rendszerezése eredetük szerint. Nyelvcsaládok Indoeurópai nyelvek <i>Alapvető különbség</i> Finnugor nyelvek <i>a szerb és a magyar nyelv összevetésével</i> Délszláv nyelvek
A szerb nyelv	Egynyelvűség, többnyelvűség a mindennapi életben. A negatív hatások kiküszöbölése kétnyelvűség esetében. A szerb nyelv helye a szláv nyelvek sorában. A szerb nyelv fejlődésének jelentős állomásai. Köznyelv, nyelvjárások.

B) Nyelvtan

Hangtan

Irodalmi nyelv.

Vuk Karadzic, a szerb nyelv megújítója, szerepe a szerb nyelv fejlődésében.

Nyelv és helyesírás.

Az irodalmi nyelv standardizációjának kezdete.

Ező és ijező kiejtémód, a szerb nyelv két ábécéje.

A nyelv fejlődésének útja: könyvnyomtatás, kiadói tevékenység.

A nyelv fejlődésének megtorpanása.

A szerb nyelv az anyanemzeten kívül, a Magyarországon beszélt szerb nyelv jellemző jegyei példák bemutatásával.

A hangok keletkezése, hangképzés

A hangképzés szervei

A hangok felosztása

Hangváltozások

A szó és a szótag

A szótagképző r hang

A hangváltozások helyes használata szóban és írásban

Az idegen nevek cirill és latin betűs átírása.

Alaktan

Szófajok és ragozásuk

Ragozható szavak

A ragozható és ragozhatatlan szavak megkülönböztetése és helyes használata.

Nyelv: a nyelvtani nem, szám és eset.

A névszók ragozása. A deklináció fogalma.

A főnevek deklinációja és helyesírása.

A melléknevek felosztása, ragozása és fokozása.

A fokozás helyesírási vonatkozásainak ismerete.

A számnevek fajtái és helyesírásuk.

A névmások fajtái, ragozásuk és helyes használatuk.

A nyelvi kategóriák ismerete, helyes alkalmazása és szótani elemzés.

Gyűjtőszámnevek és számnévi főnevek.

A visszaható névmás funkciója és helyes alkalmazása.

Az igék felosztása, az igereszemlélet helyes használata.

Igeidők, igemódok, igeragozás.

Egyszerű és összetett igealakok, gyakoriságuk a köznyelvben (modális alakok).

Ragozhatatlan szavak és nyelvi funkciójuk

A határozószók fajtái és jelentésük.

Az előljárószók nyelvi szerepe és vonzataik.

Kötőszók, módosítószók, partikulák és szerepük a mondatban.

A szavak morfológiai szerkezete

Alapszó, szótó, végződés.

Összetett szavak.

Képzett szavak.

Prefixum, sufixum, infixum.

Idegen szavak, jövevényszavak, szófordítások.

Felismerés és alkalmazás

Szintaktikai egységek

A szintagmák funkciójuk szerint; tárgyi, határozói, jelzői - szövegek alapján.

Mondatrészek: a fő mondatrész és bővítményei.

Az állítmány fajtái.

Az alany fajtái.

A tárgy fajtái.

Jelzők, határozók.

A szófajok és a mondatrészek.

A mondat

A szófajok mondatbeli szerepe.
A tájékozottság bizonyítása szövegek vizsgálata alapján.
A mondat szerkezete szerint.
Az összetett mondat interpunkciójának helyes használata.
A mondatok tartalmuk szerinti ismerete.
Kijelentő (az állító és tagadó mondat helyes használata).
Kérdő mondat.
A felszólító és felkiáltó mondat megkülönböztetése.
A helyes szórend a mondatban.
Önálló mondatelemzés.

5. Lexikológia és jelentéstan

Szavak és lexémák.
Frazeológiák és szerepük a beszédben.
Idiómák; frazeológiai és szociolingvisztikai jelentésük.
Lexikográfia, szótárak, lexikonok
A szótár és lexikon közötti különbség.
Egynyelvű és kétnyelvű szótárak használata.
Jentéstan ismeretek. A szavak és mondatok jelentése.
Lexikai és nyelvtani jelentés.
Azonos alakú szavak, szinonimák, ellentétes jelentésű szavak.
Denotatív és konnotatív jelentés.
Állandósult szókapcsolatok felismerése, megkülönböztetése és alkalmazása szóban és írásban.
Azonos alakú szavak, szinonimák, ellentétes jelentésű szavak.
Deminutívok, augmentatívok mint a stílusgazdagság jegyei.
Csoportosítás, jelentésbeli viszonyok.
A mondatok szinonimiája.
Tautológia a mondatban.
Idiómák

Beszédhelyzetek

A mondat a közlés szerepében, annak szórendi megvalósulása: állítás, kijelentés, információ, utasítás, ígéret, fenyegetés - különböző szituációkban.
Expresszív helyzetek.
Bocsánatkérés, köszönetnyilvánítás a kommunikációban.

6. A beszéd és a szöveg szerkezete

A megfelelő magatartás a kommunikációban;
együttműködés, udvariasság.
A szövegfolyamat tagolása, linearitás és a szöveg megszerkesztettsége.
A szöveg elemzése:
jelentésbeli
stilisztikai
nyelvtani
A szöveg szerkezete:
egység
teljesség,
a részek közötti összefüggés
- konkrét példák alapján.
Általános tájékozottság a témakörben.

7. Tömegtájékoztatási eszközök

A klasszikus tömegtájékoztatási eszközök és a legújabb változatok nyelvi sajátosságainak ismerete.
Rádió, televízió, internet, e-mail
A média szerepe a nyelv fejlődésében, és hatása a kommunikációra és a nyelvi tisztaságra.

8. A nyelvhez való személyes viszonyulás

A tájékozottság bizonyítása
A beszélő és a nyelv kapcsolata, a nyelven belüli pozitív és negatív jelenségekre utaló reagálás.
A szóbeli és írásbeli nyelvhasználat reális megítélése (tartalom-stílus, kompozíció, kifejezőerő, stílusbeli és helyesírási hibák).
A nyelvi norma mint a nyelv erőssége, a mindenkori nyelvhelyességre való törekvés.

Szerb irodalom TÉMÁK

Szerzők és művek

Életművek a szerb irodalomból

Vuk St. Karadzic, J. Jovanovic Zmaj, Jakov Ignjatovic, Borisav Stankovic, Jovan Ducic, Ivo Andric
Az író/költő életének jelentős adatai, azok összefüggései az életművel (pl. témák, élethelyzetek, jellemző motívumok).
Irodalmi művek ismerete és bemutatása, elhelyezésük a szerző életművében és az irodalomtörténeti korszakban.
Olvasat, különböző értelmezések magyarázata. Memoriterek.
Teljes versek, illetve részletek, idézetek használata szóban és írásban.

A szerző és művének beható ismerete

P. P. Njegos: Gorski vijenac, B. Radicevic: Dacki rastanak, P. Preradovic: Rodu o jeziku, B. Nusic: egy komédia Milos Crnjanski: Seobe, Ivo Andric: Na Drini cuprija,
Egy-egy vers és egy prózai mű a kortárs irodalomból.
A mű megszületésének körülményei; a keletkezés jellemző tényei; forrásvidék, motiváció, történelmi háttér.
Nyelvi, műfaji és stílussajátosságok.
A választott mű elemző bemutatása.
Memoriterek: versek, idézetek, aforizmák.

Szerzők és néhány jelentős művük

Dositej Obradovic, J. Sterija Popovic, B. Radicevic, Dura Jaksic, Laza Lazarevic, Vojislav Ilic, Borisav Stankovic, Milan Rakic, Aleksa Santic, Petar Kocic, Sima Pandurovic. Simo Matavulj, Radoje Domanovic, Vladislav Petkovic Dis
A legfontosabb művek elmélyültebb ismerete.
Tájékozottság a művek szerkezeti felépítésében, tartalmában, az esztétikai értékek felismerése, többszemponú műelemzés.
Különböző műnemek és műfajok ismerete, a nyelvi kifejezés, stílushasználat értelmezése.
Memoriterek: három költő teljes verse, részletek, idézetek, aforizmák

A XX. század és a kortárs szerb irodalom alkotóinak műve

Desanka Maksimovic, Dusan Vasiljev, Vasko Popa, Danilo Kis, Stevan Raickovic, Milorad Pavic.
A szerb irodalom legújabb áramlatai egy szabadon választott mű alapján.
A magyarországi szerb írók, költők munkássága.
A felsorolt szerzők egy-egy művének ismerete és értékelő elemzése.
Jellemző témák, motívumok, nyelvi kifejezőmód, stíluseszközök.

Népköltészet

A szerb népköltészet felosztása. Néhány lírai vers (népdal) motívumok alapján.
Lírai-epikus versek: Hasanaginica, Smrt Omera i Merime.
Hősi énekek, ciklusok szerint.

Világirodalom

Prózai művek. A legjellemzőbb témák, motívumok, mondanivalók.

2-3 lírai vers ismerete és 1-1 hősi ének elemző bemutatása a Koszovói és a Kraljevic Markóról szóló ciklusból.

A versek történelmi háttere. A rigómezei tragédia a hősi énekekben.

Népi énekesek, gyűjtők. Vuk Karadzic gyűjtőmunkája.

A népköltészet nyelvezete és stílusa.

Verselés: népi tízes és a szláv antitézis.

Memoriter: 1-2 népdal, részletek, idézetek, aforizmák a hősi énekekből.

Közmondások

Az európai kultúra alapvető hagyományainak ismerete: az antikvitás és a Biblia.

Műfajok, témák, motívumok, élethelyzetek, hősök, esztétikai elvek.

Egy-egy szerző, illetve mű bemutatása a következő korszakokból: középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a XIX. sz. második fele és a kortárs irodalom. A korszakok jellemzőinek ismerete.

Két-három drámaíró, illetve dráma ismerete; dráma és színház Európában.

A választott irodalmi művek átfogó bemutatása, elhelyezésük az irodalomtörténeti korszakban és stílusirányzatban.

Egy jelentős magyar irodalmi mű szerb fordításban.

Memoriter: rövidebb versek (1-2 szonett), ismert idézetek, aforizmák.

Értelmezési szintek, megközelítések

A régi szerb irodalom. Humanizmus, reneszánsz, barokk.

Az újabb szerb irodalom kezdetei a történelmi Magyarországon.

Időrendi, irodalomtörténeti értelmezés

Felvilágosodás. Az európai és a szerb romantika. A szerb realizmus jellemző jegyei. A francia parnasszizmus és szimbolizmus. A szerb irodalom alakulása a romantikától a parnasszizmusig.

A szerb „Moderna”. A két világháború közötti szerb irodalom.

Expresszionizmus és szürrealizmus. Az I. világháború utáni szerb irodalom. A költészet modern tendenciái. A szerb próza modernizálódása.

Egy-egy korszak és stílusirányzat bemutatása, irodalmi művek elemzése a korszakok és irányzatok kontextusában.

Kronológiai, topológiai tájékozottság szerzők és műveik bemutatásával

Tematikus motivikus értelmezés

Az európai irodalom alapvető hagyományai mint ihletforrás.

Antik és bilingvális motívumok a szerb irodalomban. Néhány példa (pl. Vojislav Ilic költészetének antik motívumai, dubrovniki motívumok Ducic verseiben).

A híd mint a tájak és emberek közötti kapocs.

Migrációk és vándorlások.

A motívumok bemutatása egy-egy mű elemzésével.

Gondolati témák: pl. a felvilágosodás új szellemi irányzatai, Njegos gondolatai az ellentétek örökös harcáról.

Gondolatok a költészet feladatáról. Élet és halál mint

motívum, illetve téma.

Hősiesség, szabadság, harc a szabadságért témák a népköltészetben.

Tematikus megközelítés: (pl. hazafias, szerelmi, gyermekköltészet; Bosznia és élet Boszniában, szociális témák, a patriarchális család a szerb realistáknál; az anya és nő alakja, Kosovo, kolostorok, Szentendre...

A motívumok, illetve témák bemutatása legalább egy mű alapján, két azonos vagy hasonló témájú, motivációjú mű összehasonlító elemzése.

Műfaji, poétika megközelítés

Az irodalomtörténeti korszakok jellemző műfajainak, stílusirányzatainak áttekintése. A líra és az epika jellemző kifejező- és stílus eszközei.

A szerb népköltészet felosztása műfajok szerint.

A lírai versek; fajtái. Egy-egy óda, elégia, gondolati, tájleíró, szociális és satirikus vers bemutatása.

Két hazafias és két szerelmi témájú vers összehasonlító elemzése.

Novellák és elbeszélések. Regényfajták: történelmi, társadalmi, naturalista és lélektani regény.

Dráma és vígjáték: egy-egy mű ismerete.

Egy prózavers a szerb irodalomból.

Költői képek és stílus.

A szerb költészet jellemző költői képei és verselés egy-egy vers elemzése alapján.

A novella és a regény műfaji sajátosságai egy-egy példa bemutatásával.

Kultúrtörténet I.

A művészetek közötti kölcsönös kapcsolatok és hatások, azonos vagy hasonló motívumok.

Pl. Rigómező a költészetben és Ivan Mesrović szobrászatában.

Szerb kolostorok és helyük az irodalomban. Színház és dráma: Držić - Sterija - Nušić - Krleža.

Irodalmi mű és a filmművészet. Dusan Kovacević: A balkáni kém.

Közönség, színház, színművészet, rendezés, dramaturgia

Irodalmi és kulturális élet. Harc a szerb nyelvújításért, Vuk Karadžić nyelvi reformjának jelentősége.

Matica srpska - a Szerb Matica.

Betekintés a témákba és a tájékozottság bizonyítása 1-1 példával.

Kultúrtörténet II.

Szerb-magyar irodalmi kapcsolatok. A szerb irodalom a történelmi Magyarországon.

A szerb nyelvű irodalom Magyarországon.

Általános tájékozottság.

Zmaj J. Jovanović és a Kisfaludy Társaság. Zmaj irodalomközvetítő szerepének bemutatása egy fordítás, illetve átköltés alapján.

Jakov Ignjatović irodalomtörténeti jelentősége. Szentendre a szerb irodalomban.

A magyarországi szerb írók és költők jellemző témái, motívumai, regionális aspektusok felismerése.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1. MAGYAR NYELV

TÉMÁK Középszint

1.1. Ember és nyelv

A nyelv mint jelrendszer. A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban.

Nyelv és gondolkodás, nyelv és megismerés viszonya.

A nyelvi változás, a nyelv mint változó rendszer.

A nyelv mint az egyén, illetve mint a közösség alkotása. A beszéd mint cselekvés, a nyelv és a beszéd funkciói.

A nyelv diakrón és szinkron változásainak jellemzése példákkal.

1.2. Kommunikáció

A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal. A kommunikáció fogalmának interdiszciplináris jellege.

A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei. A kommunikáció formája: a szóbeliség és az írásbeliség.

A szövegfajták tartalmi és formai jellemzőinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal.

1.2.1. A jel, a jelrendszer

A jel, jelek, jelrendszerek a nyelvi és nem nyelvi közlésben. A nyelvi jel sajátosságai.

1.2.2. Nyelvi és vizuális kommunikáció

Az emberi kommunikáció nem nyelvi formái (*pl. gesztusok, mimika, térközsabályozás, tekintet, külső megjelenés, csend*). A vizuális és a nyelvi jel, a vizuális és a nyelvi kommunikáció.

Társadalmak és kultúrák jelrendszereinek történeti eltéréseire egy-két példa (*a folklór, az utca, az elektronikus kommunikáció jelrendszere*).

1.2.3. A nyelvhasználat mint kommunikáció

A kommunikációs folyamat tényezői és összefüggésük megértése, bizonyítása beszédhelyzetek elemzésével, szövegértelmezéssel, szövegalkotással.

A nyelvi és nem nyelvi kommunikációs normák kultúránkenti eltérései példák alapján. A kommunikációs funkciók fogalma és szerepe.

1.2.4. Kommunikációs funkciók és közlésmódok

Példák a különböző közlésmódok kommunikációs funkciói (*párbeszéd, történetmondás, levél, üzenet, feljegyzés, köszönés, megszólításformák*).

1.2.5. Személyközi kommunikáció

A közvetlen emberi kommunikáció néhány sajátserűsége. A mindennapi - nyilvános és magánéleti - élethelyzetek néhány tipikus kommunikációs konfliktusa és lehetséges feloldásuk.

A közvetlen személyközi kommunikáció, az írott és elektronikus tömegkommunikáció különbségeinek felismerése és összehasonlítása.

1.2.6. A tömegkommunikáció A tömegkommunikáció hatása a nyelvre és a gondolkodásra.

1.3. A magyar nyelv története

1.3.1. A magyar nyelv rokonsága

A magyar nyelvrokonság főbb bizonyítékai néhány példával. A nyelvrokonság kutatásának módszerei.

Az ősmagyar, az ómagyar, középmagyar korszak, az újmagyar kor.

1.3.2. Nyelvtörténeti korszakok

A magyar nyelv történetének fő szakaszai: A nyelvtörténeti korszakokat jellemző változások néhány példája a hangrendszerből, a nyelvtani rendszerből.

Egy nyelvtörténeti korszak jellemzése.

A nyelvtörténet forrásai: kéziratos és nyomtatott nyelvemlékek.

Az életmód, a történelem és a szókincs néhány összefüggése, anyagi és szellemi műveltség megjelenése a szókészletben - néhány példával.

A tihanyi apátság alapítólevele, a Halotti beszéd és könyörgés, az Ómagyar Máriasiralom főbb jellemzői.

A nyelvújítás mibenléte, történelmi, művelődéstörténeti háttere, hatása – példák alapján. A szókészlet rétegei: ősi örökség, belső keletkezésű elemek, jövevényszók, nemzetközi műveltségyszók, idegen szavak.

Néhány szöveg bemutatása a régi magyar irodalom köréből (pl. *Pázmány Péter, Mikes Kelemen*).

1.3.3. Az írott nyelvi norma kialakulása

Az egységes írott nyelvi norma kialakulása.

A könyvnyomtatás, a tudományok fejlődésének szerepe.

1.3.4. Nyelvművelés

A mai magyar nyelvművelés néhány alapkérdése.

A nyelvművelés szerepe az új nyelvi fejlemények, jelenségek értelmezésében.

1.4. Nyelv és társadalom

1.4.1. Nyelvváltozatok

A társadalmi és területi nyelvváltozatok és a norma. A rétegnyelvi szótárak (pl. *tájszótár, szaknyelvi szótár*).

A főbb nyelvváltozatok: a nyelvi sztenderd, a köznyelv, a regionális köznyelv, a nyelvjárások és a

csoportnyelvek (szaknyelv, rétegnyelv, ifjúsági nyelv, szleng).

Legalább egy nyelvjárástípus főbb jellemzői (pl. *nyugati, palóc, déli, tiszai, mezőszéki, székely, csángó*). Az *egynyelvű szótárak ismerete*. A szókincs szerepének jellemzése nem irodalmi és irodalmi művekben (pl.

újságnyelvben, szaknyelvben, szociográfiában).

1.4.2. Kisebbségi nyelvhasználat

A Magyarországon beszélt kisebbségi nyelvek megnevezése. A kisebbségi nyelvhasználat, nyelvi kultúra társadalmi jelentősége.

A főbb nézetek a kétnyelvűségről, a kettősnyelvűségről.

Nyelvpolitika, nyelvi tervezés.

1.4.3. A határon túli magyar nyelvűség

A határon túli magyar nyelvhasználat főbb adatai, tendenciái.

A nyelvközösség helyzete és nyelvhasználata közötti összefüggés.

1.4.4. Tömegkommunikáció és nyelvhasználat

A tömegkommunikáció leggyakoribb műfajai és hatáskeltő eszközei.

Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre (*pl. szövegszerkesztés számítógéppel, kommunikáció az interneten, elektronikus levelezés*).

1.5. A nyelvi szintek

Szépirodalmi és köznyelvi szövegek hangtani, alak- és szótani, mondattani, jelentéstani elemzése. A leíró grammatika mint a magyar nyelvi rendszer modellje.

Grammatikai ismeretek felhasználása a szövegek megértésében és különféle műfajú szövegek létrehozásában.

1.5.1. Hangtan A beszéd, a beszéd folyamat, a beszédhang, a hangképző szervek. A magyar hangállomány.

A magánhangzók és a mássalhangzók rendszere; a hangok találkozása (alkalmazkodása) és helyesírásuk.

A magyar hangrendszer néhány nyelvtörténeti vonatkozása.

A magyar helyesírás rendszere, a helyesírás stilisztikai változatai.

1.5.2. Alaktan és szótan

A morfémák, szóelemek szerepe és helyes használata a szóalak felépítésében, a szószerkezetek alkotásában.

A magyar helyesírás alapelveinek alkalmazása és magyarázata példákkal.

A szófajok rendszere és a szóalkotás módjai. A szófajváltás jelensége, a többszófajúság. Az alapszófajok, a viszonszó és a mondatszók mondatbeli és szövegbeli szerepének értelmezése.

1.5.3. Mondattan A mondat szerkezete: teljes és hiányos szerkezetű; tagolt, tagolatlan; egyszerű, összetett.

A mondat jelentése: elsődleges és másodlagos jelentés.

A modalitás, a mondatfajták elemzése grammatikai és szemantikai eszközökkel. Az egyszerű mondat részei; felépítése.

A szintagma mint nyelvi egység, az alárendelő és mellérendelő szintagmatikus szerkezet. Az állítmány és az alany. A tárgy és fajtái.

A határozók fogalma és kifejezőeszközei, fajtái, a magyar határozói rendszer, a határozók irányhármassága. A jelzők fogalma és fajtái, használatuk.

1.5.4. A mondat szintagmatikus szerkezete

A mondat az élőbeszédben és az írott nyelvben.

A mondat fogalma, a rendszermondat és a szövegmondat.

A mondat és a szöveg. A szinteződés és a tömbösödés jelenségei.

Mondatvariánsok közötti különbségek értelmezése, pl. a *stílusérték szempontjából*.

1.5.5. A mondat a szövegben

1.5.6. Logikai és grammatikai viszonyok az összetett mondatban

A mellérendelő összetett mondatok mint logikai-tartalmi viszonyok.

Összetett mondatok elemzése szerkezeti rajzzal.

Az alárendelő összetett mondatok mint a főmondat és a mellékmondatok grammatikai viszonyai. Sajátos jelentéstartalom a mellékmondatokban.

A többszörösen összetett *mondatok* (*utaló- és kötőszók, a központozás használata és értelmezése szövegértésben, szövegmondásban, szövegalkotásban*).

1.5.7. Szókinccs és frazeológia

A szókinccs változásának okai, a szókészlet rétegei.

A szóalkotás ritkább módjai: elvonás, tapadás, jelentésmegoszlása, rövidítések.

A szóalkotás lehetőségei: a szóképzés jelentésmódosító szerepe; a szóösszetétel jelentősége, fajtái; a mozaikszók, az összetett szavak helyesírása.

A szóteremtés jelentősége, az indulatszók, a hangutánzás és hangulatfestés.

1.6. A szöveg

A szöveg egységének tényezői, feltételei, elsődleges és mögöttes jelentés.

Lineáris és globális kohézió a szövegben.

Szövegelemzés megfelelő fogalmak alkalmazásával.

A szöveg pragmatikai, szemantikai és grammatikai megközelítése.

1.6.1. A szöveg és a kommunikáció

A szöveg szóban és írásban. A címzett szerepe a szöveg megszerkesztettségében, a kifejtés mélységében.

A szöveget alakító tényezők: a beszédhelyzet, a cselekvés, a szöveggörnyezet, a tudáskeret A tájékoztató, kifejező, érvelő és felhívó szövegfunkciók.

1.6.2. A szöveg szerkezete és jelentése

A szöveg felépítése, egységei – külső körülmények: szövegméret, megjelenés. A szövegösszetartó erő: jelentésbeli és grammatikai kapcsolóelemek.

1.6.3. Szövegértelmezés

A kontextuális jelentés (*pl. előre- és visszautalás, makro- és mikrostruktúra, hiányos mondat, szórend, egyeztetés.*)

A téma értelmezése mindennapi, tudományos és szépirodalmi szövegekben.

A mindennapi szövegvilágban való eligazodást lehetővé tevő pragmatikai ismeretek alkalmazása a szövegértésben és a

szövegalkotásban (*pl. szövegfunkciók, szövegtípusok, befogadói tudáskeret, háttérismeretek*).

1.6.4. A szöveg szóban és írásban

A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra és a szöveg előadására. A szöveg dinamikus és statikus összetevői.

A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek értelmes, kifejező alkalmazása. A cél és a téma összefüggéseinek érvényesítése szóban és írásban.

A témaváltás felismerése és jelölése, bekezdések szerkesztése.

1.6.5. Az intertextualitás

Az ismeretközvetítő CD-ROM és az internet intertextualitásának főbb jellemzői.

Az intertextualitás jelenségeinek értelmezése irodalmi és nem irodalmi szövegekben.

1.6.6. A szövegtípusok

Szövegtípusok kommunikatív, szerkezeti, nyelvi jellemzői. A szövegtipológiai elemzés fő szempontjai.

A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok (*pl. kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, meghatalmazás, hozzászólás*).

A beszéd és az írás összehasonlítása (a beszéd mint többdimenziós rendszer). Ismeretterjesztő szövegek jellemzői.

A monologikus és a dialogikus szövegtípusok (*pl. előadás, vita*).

Ismeretterjesztő szövegek elemzése (*pl. a címzettek, a téma, a szóhasználat, a megszerkesztettség szempontjából*).

1.6.7. Szöveg a médiában

A publicisztikai és a tájékoztató műfajok, valamint az elektronikus média hagyományos (rádió, televízió) és új közlésmódjai (e-mail, Az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szövegtípusait elkülönítő nyelvi és nem nyelvi tényezők. internet stb.).

Az új közlésmódok társadalmi hatása. Médiaközlések elemzése (pl. hír, hírmagyarázat, tudósítás, interjú, cikk, glossza, ismeretterjesztő szöveg): tartalmi, szerkezeti és szövegformálási kritériumai, nyelvhasználati, hatásbeli sajátosságai.

1.7. . A retorika alapjai

A retorika mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben. A retorika jelentősége és alkalmazásának társadalmi színterei.

1.7.1. A nyilvános beszéd

A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai. A retorika mint a szónoklás tudománya.

Az élőbeszéd fajtái. Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása.

A beszéd felépítése, a szövegszerkesztés lépései az anyaggyűjtéstől a megszólalásig. Hangzó szövegek elemzése, összehasonlítása.

1.7.2. Érvelés, megvitatás, vita

Az érvelés, az érvelés beszédhelyzete és eszközei.

A jelentésrétegek feltárása, megfogalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben (*aktuális tagolás, új közlések, implikációk, kontextusok stb.*)

A kulturált vitatkozás kritériumai, vita értelmezése.

Az írásbeli meggyőzés eljárásai, az érvelés műfajai: a bizonyítás, a cáfolat, néhány érvtípus. Hitelesség, hatás, meggyőzősi szándék; a manipuláció felismerése, értékelése.

1.7.3. A szövegszerkesztés eljárásai

A spontán megnyilatkozás és a megtervezett szöveg különbsége. A témajelölő cím mint a globális kohézió eszköze.

Az összefoglalás funkciója és típusai (pl. vázlat, tartalmi kivonat, tömörítés).

1.8. Stílus és jelentés

1.8.1. Szóhasználat és stílus

Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. A szóhasználat nyelvtani, jelentésbeli és stílárius kötöttségei. Stílusjelenségek felismerése, értelmezése, értékelése.

A jelentés fogalmi megközelítései: szóelemek (grammatikai jelentés), lexémák (szótári szavak), szószerkezetek (grammatikai viszonyok) jelentése, állandósult szókapcsolatok, szóértékű nyelvi elemek jelentésviszonyai.

1.8.2. A szójelentés

A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és a jelentés viszonya alapján.

Nyelv, beszéd, szöveg és stílus összefüggése, a stílusérték fogalma, a konnotatív és a denotatív jelentéssel összefüggésben is.

A szóhasználati jelentés alapjai – az alapjelentés, mellékjelentés, alkalmi jelentés közti viszony. A szójelentés változásai.

Egynyelvű szótárak: Magyar szinonimaszótár, Magyar értelmező kéziszótár, valamint kétnyelvű szótárak

ismerete.

Stílusvariánsok nyelvi-nyelvtani elemzése és alkalmazása.

Következtetések megfogalmazása a nyelvi stilisztikai eszközök lehetőségeiről.

1.8.3. Állandósult nyelvi formák

Az állandósult szókapcsolatok, szokványos kifejezésmódok stílusértéke (*szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, közhelyek, nyelvi panelek, sztereotípiák*).

1.8.4. Nyelvi stilisztikai változatok

A stílus szerepe a jelentésteremtésben (*nyelvi eszközök megválogatása, szerkesztés, hatásosság, többletjelentés, a stílus mint a beszélő attitűdjének kifejeződése stb.*).

Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek.

A stílust létrehozó nyelvi és kommunikációs tényezők értelmezése.

1.8.5. Stíluszeszközök

A képszerűség stíluszeszközei és hatása: képek, képrendszerek felismerése, értelmezése. Az alakzatok egyéb fajtái: paradoxon, oxymoron, inverzió

Az eufemizmus, evokáció, anakronizmus, állandó jelző, archaizálás stb. felismerése, értelmezése. A szövegelrendezés stílushatásának felismerése, értelmezése: az egyszerűbb alakzatok fajtái és hatásuk.

1.8.6. Stílusréteg, stílusváltozat

Tipikus kommunikációs helyzetekben létrejövő, jellemző beszélt és írott nyelvi közlésmódok: a stílusrétegek.

Irodalmi és nem irodalmi szövegek stílushatásának komplex értékelése.

A társalgási stílus ismérvei, minősége. A mondat szerkezet stílárius változatai – a verbális stílus, a nominális stílus, hiányos mondat, körmondat.

A közélet színterei, a közéleti és a hivatalos stílus kritériumai, stílárius kötöttségei. A stílusrétegeket elkülönítő tényezők.

A publicisztikai stílus főbb jellemzői, tipikus szóhasználat, a megjelenítés közlésértéke (*pl. tipográfia, képi világ*).

Nyelvi-stilisztikai variánsok összehasonlító elemzése különböző stílusrétegekből vett szövegek körében.

Objektivitás és szubjektivitás, tény és vélemény stílusbeli különbsége a tömegkommunikációban. A stílus és norma koronkénti változatai - néhány példa bemutatásával.

A tudományos és a szakmai stílus sajátosságai.

Nem irodalmi és szépirodalmi szövegek stílusának összehasonlítása.

A stílus korszakokról, stílusirányzatokról szerzett ismeretek felhasználásával stílustörténeti összehasonlítások – példák alapján.

2. IRODALOM

TÉMÁK Középszint

2.1.1. Életművek Petőfi Sándor, Arany János, Ady

Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila.

A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. Az életút, az életmű jelentős tényei.

Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői, néhány kortárs megnevezése.

A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (pl. témák, műfajok, kifejezőmód, jellemző motívumok), a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban.

Kötetek, ciklusok, témák, motívumok.

Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. Művek hatása, fogadtatása - egy-két példa alapján.

Művekről szóló olvasatok, vélemények értelmezése.

A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban.

Kritikák, különböző interpretációk.

2.1.2. Portrék Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor, Pilinszky János.

Legalább 3-4 lírai és/vagy 1-2 epikai alkotás szövegismereten alapuló több szempontú értelmezése.

Az életmű néhány jellemzője keretében 2-3 lírai és/vagy értelemszerűen egy vagy néhány epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a

kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.

Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (pl. Berzsenyi és Kazinczy, Berzsenyi és Kölcsey; Jókai és kora), az irodalmi hagyományban (pl. az antik hagyomány

Berzsenyi, Kosztolányi, Radnóti költészetében).

Memoriterek - legalább három szerzőtől teljes szövegek, összefüggő részletek. Műfaji, kifejezőmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is.

A művekben felvetett kérdések néhány etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

2.1.3. Látásmódok

Zrínyi Miklós, Jókai Mór, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos. Választandó legalább 4 szerző a felsoroltak közül.

Választandó legalább három szerző a felsoroltak közül. (A lista bővíthető legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerzővel.)

A választott szerző 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai, illetve drámai művének értelmezése a korszak szellemi irányzataival való összefüggésben is.

A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével.

A művekben felvetett kérdések néhány etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban - egy-egy példa (pl. Krúdy Gyula és Huszárk Zoltán Szindbád filmje).

2.1.4. A kortárs irodalomból

Legalább egy szerző 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai művének értelmezése az 1980-tól napjainkig tartó időszakból.

Egy költő néhány versének; egy-egy drámaíró, illetve prózaíró 1-2 művének értelmezése.

Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban (pl. antológiák, irodalmi ismeretterjesztés, könyvhét). Nyomatott szöveg, digitális közlés.

2.1.5. Világirodalom

Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia (*pl. műfajok, témák, motívumok, hőstípusok*).

Középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a 19. század második fele, avantgárd és a 20. század első

fele, a 20. század második fele és kortárs világirodalom jellemzőinek ismerete és a és korszakokként legalább két-két mű bemutatása.

A romantika, a századfordulós modernség (a szimbolizmustól az avantgárdig) jellemzőinek és egy-két kiemelkedő képviselőjének bemutatása.

Művek értelmezése - *pl. műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások* - a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is.

2.1.6. Színház- és drámatörténet

Színház és dráma különböző korszakokban. Színház és dráma (*pl. színpadi megjelenítések összehasonlítása*).

Az alábbi műveknek, a szerzők/korszakok 1- 1 művének értelmezése az adott korszak színházi/irodalmi hagyományainak összefüggésében: Szophoklész, Shakespeare, Molière, Katona József: Bánk bán, Madách

Imre: Az ember tragédiája

Egy-egy dráma elemzése a következő szerzőktől/műfajokból: Ibsen, Csehov, epikus dráma, abszurd dráma

2.1.7. Az irodalom határterületei

Az irodalom kulturális határterületei - népköltészet, műköltészet, alkalmi költészet.

Könyvnyomtatás, sajtó, irodalom (*pl. a folytatásos regény jelentősége és példái*).

Az irodalom filmen, televízióban, dalszövegben, a virtuális valóságban: az adaptáció, a műfajcsere jelenségei (*pl. irodalom filmen, rádióban, televízióban, digitális közlésben*).

Egy-egy jellemző nézet az irodalomolvasás szellemi, lelki motivációiról (*pl. az olvasásterápia*). Az olvasmányok iránti tömegszükséglet és a művészi színvonal/minőség összefüggései.

„Magas” (elit) művészet és a tömegkultúra viszonyának problémája egy korszakban.

A szórakoztató irodalom vonzereje, hatáskeltő eszközei (*pl. tematizált hőstípusok, élethelyzetek, értékvilág, kalandosság, csattanó, szójáték*).

Egy-két tipikus műfaj (*pl. útirajz, detektívregény, kalandregény, képregény, tudományos fantasztikus irodalom, humoros és erotikus irodalom, dalszöveg, sanzon, vicc, reklámvers*) jellemzőinek bemutatása.

Mítosz, mese és kultusz. Film- és könyvsikerek, divatjelenségek korunk kultúrájában

Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus műfajai (*pl. könyvismertetés, ajánlás, kritika, CD-ROM, internetes könyvkínálat*).

2.1.8. Interkulturális megközelítések és regionális kultúra

Interkulturális jelenségek, eltérő szöveghagyományok.

A régió, a tájegység, a település kulturális, irodalmi múltbeli és jelen hagyományainak bemutatása (*pl. nemzetiségi, etnikai kisebbségek irodalma, alkotások a kisebbségekről; folklór, művelődéstörténeti vonatkozások; múzeum, színház, civil társaságok*).

A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötődő szerzők; tájak, régiók irodalmi alkotásokban való megjelenítése.

Életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok (*pl. tárgyi emlék, fotó, film, hangdokumentum*) alapján következtetések megfogalmazása egyes korok kultúrájára

TÖRTÉNELEM

Az ókor és kultúrája

1.1. Vallás és kultúra az ókori Keleten

Az egyes civilizációk vallási és kulturális jellemzőinek azonosítása

1.2. A demokrácia kialakulása Athénban

Az athéni demokrácia intézményei, működése.

1.3. A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralkodó kialakulása

A hódító háborúk társadalmi és politikai következményei a köztársaság korában.

1.4. Az antik hitvilág, művészet, tudomány

A görög hitvilág néhány jellemző vonása (pl. többistenhit, halhatatlan istenek), a legfontosabb istenek nevének ismerete. A klasszikus kor és a hellenizmus kimagasló kulturális emlékei. A római építészet jelentős alkotásainak azonosítása. A római városépítés jellegzetességei és emlékei Pannóniában.

1.5. A kereszténység kialakulása és elterjedése A kereszténység főbb tanításai.

1.6. A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása

A Nyugat-római Birodalom bukása és a népvándorlás.

2. A középkor

2.1. A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői

A középkori uradalom jellemző vonásai (pl. vár, majorság, jobbágytelek). A mezőgazdasági technika fejlődésének néhány jellemző mozzanata a X-XI. században.

2.2. A nyugati és keleti kereszténység

Az egyház politikai szerepe a nyugati kereszténységben.

2.3. Az iszlám vallás és az arab világ; a világvallások elterjedése

Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai. A világvallások civilizációformáló szerepe.

2.4. A középkori városok

Egy középkori város jellemzőinek bemutatása. A középkori kereskedelem sajátosságai.

2.5. Egyházi és világi kultúra a középkorban. Az egyház szerepe a középkori művelődésben és a mindennapokban.

A romantika és a gótika főbb stílusjegyei. A lovagi kultúra és értékrend néhány eleme

2.6. A humanizmus és a reneszánsz Itáliában

A humanizmus és a reneszánsz főbb jellemzői.

2.7. Az Oszmán Birodalom terjeszkedése

Az Oszmán Birodalom katonai rendszerének fő vonásai források alapján. Az oszmán hódítás irányai, legfontosabb állomásai a XIV-XVI. században.

3. A középkori magyar állam megteremtése és virágkora

3.1. A magyar nép őstörténete és vándorlása
A magyar nép vándorlása térkép alapján

3.2. A honfoglalástól az államalapításig

A honfoglalás. A honfoglaló magyarság társadalma és életmódja források alapján. Géza fejedelemsége és Szent István államszervező tevékenysége.

3.3. Az Árpád-kor

Az Aranybulla. A tatárjárás és az ország újjáépítése IV. Béla idején.

3.4. Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos, Luxemburgi Zsigmond idején. Károly Róbert gazdasági reformjai. A magyar városfejlődés korai szakasza.

3.5. A Hunyadiak

Hunyadi János harcai a török ellen. Mátyás király uralkodói portréja intézkedései alapján

3.6. Kultúra és művelődés

Jelentős Árpád- és Anjou-kori művészeti emlékek felismerése

4. Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban

4.1. A nagy földrajzi felfedezések és következményei

A nagy földrajzi felfedezések legfontosabb állomásai térkép alapján. Az Európán kívüli civilizációk hatása Európára és a gyarmatosítás.

4.2. Reformáció és katolikus megújulás

A reformáció főbb irányzatai források alapján (lutheránus, kálvinista). A katolikus megújulás, az ellenreformáció kibontakozása. A barokk stílus jellemzői

4.3. A kontinentális abszolutizmus és a parlamentáris monarchia megszületése Angliában A francia abszolutizmus XIV. Lajos korában. Az alkotmányos monarchia működése

4.4. A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás

A felvilágosodás legjelentősebb gondolatai és főbb képviselői források alapján

5. Magyarország a Habsburg Birodalomban

5.1. A mohácsi csata és az ország három részre szakadása

A mohácsi vész és az ország részekre szakadása. Végvári küzdelmek.

5.2. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora

Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete (pl. három nemzet, vallási tolerancia).

5.3. A török kiűzése és a Rákóczi szabadságharc. A Rákóczi szabadságharc fordulópontjai. A szatmári béke.

5.4. Magyarország a XVIII. századi Habsburg Birodalomban

Demográfiai változások, a nemzetiségi arányok alakulása. Mária Terézia és II. József reformjai

5.5. Művelődés, egyházak, iskolák.

A hazai reformáció és a barokk kulturális hatásai források alapján.

6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora

6.1. A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata. Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának alapkérdései. Az alkotmányos monarchia válsága és bukása

6.2. A XIX. század eszméi

A korszak főbb eszmeáramlatainak (liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus) jellemzői források alapján. A legfontosabb állam- és alkotmányjogi fogalmak (pl. alkotmány, parlament, képviselői rendszer, szavazati jog, hatalommegosztás).

6.3. Az ipari forradalom és következményei

Az ipari forradalom legjelentősebb területei (könnyűipar, nehézipar, közlekedés) és néhány találmánya. Az ipari forradalom teremtette ellentmondások (pl. környezetszennyezés, életmódváltozás, a nyomor kérdése).

6.4. Nagyhatalmak és katonai-politikai szövetségek a századfordulón

Az USA kialakulása és nagyhatalommá válása. Németország nagyhatalommá válása. A balkáni konfliktusok okai.

6.5. Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményei

A második ipari forradalom alapvető vonásainak bemutatása. A technikai fejlődés

hatása a környezetre és az életmódra konkrét példák alapján.

7. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon

7.1. A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fő kérdései A reformkor főkérdései. Széchenyi és Kossuth reformprogramja.

7.2. A reformkori művelődés, kultúra

A korszak kulturális életének főbb jellemzői

7.3. A polgári forradalom

A pesti forradalom eseményei. Az áprilisi törvények.

7.4. A szabadságharc

A főbb hadjáratok, a katonai erőviszonyok alakulása, a vereség okai. A Függetlenségi Nyilatkozat.

7.5. A kiegyezés előzményei és megszületése

A kiegyezés megszületésének okai. A kiegyezés tartalma és értékelése.

7.6. Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában

Kibontakozó ipar, fejlődő mezőgazdaság, közlekedés. Budapest világvárossá fejlődése. Az átalakuló társadalom sajátosságai. Nemzetiségek a dualizmus korában. A cigányság helye a magyar társadalomban.

7.7. Az életmód, a tudományos és művészeti élet fejlődése

Az életmód változásai a századfordulón. A magyar tudomány és művészet néhány kiemelkedő személyisége

8. Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig

8.1. Az első világháború jellege, jellemzői; a Párizs környéki békék

Szövetségi rendszerek, frontok, az új típusú hadviselés jellemzői. A Párizs környéki békék területi, etnikai és gazdasági vonatkozásainak elemzése.

8.2. A gazdaság és a társadalom új jelenségei a fejlett világban

A modern életforma néhány jellegzetessége (pl. mozi, autó). A nők szerepének változása

8.3. Az USA és az 1929-33-as gazdasági válság

A világválság jelenségei, gazdasági és társadalmi következményei.

8.4. A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési

mechanizmusa A náci Németország legfőbb jellemzői. A náci

ideológia és propaganda

8.5. A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920-30-as években.

A bolsevik hatalomátvétel körülményei. A sztálini diktatúra legfőbb jellemzői

8.6. A második világháború előzményei jelentős fordulatai

A világháború előzményei, katonai és politikai fordulópontjai. A holokauszt.

8.7. A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői

Az ENSZ létrejötte, működése. Nemzetközi konfliktusok a hidegháború idején (pl. Korea, Kuba, Szuez).

8.8. A szocialista rendszerek bukása

A szovjet blokk kialakulása és jellemzői. Rendszerváltozás Kelet-Közép-Európában

9. Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig

9.1. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása és következményei

Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása. Trianon gazdasági, társadalmi és etnikai hatásai.

9.2. A Horthy-rendszer jellege és jellemzői

Az ellenforradalmi rendszer konszolidációjának legfontosabb lépései.

9.3. Művelődési viszonyok és az életmód

Társadalmi rétegződés és életmód a húszas-harmincas években.

9.4. A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái

A magyar külpolitika céljai és kapcsolatai a két világháború között.

9.5. Magyarország részvétele a világháborúban

Magyarország háborúba lépése és részvétele a Szovjetunió elleni harcokban.

9.6. A német megszállás és a holokauszt Magyarországon

Magyarország német megszállása és a nyilas hatalomátvétel. A holokauszt Magyarországon (pl. zsidótörvények, gettósítás, deportálás)

10. Magyarország 1945-től a rendszerváltásig

10.1. A szovjet felszabadítás és megszállás

A szovjet felszabadítás és megszállás. Az ország háborús emberáldozata és anyagi vesztesége.

10.2. A határon túli magyarság sorsa

A magyarság helyzetének főbb jellemzői a szomszédos országokban.

10.3. A kommunista diktatúra kiépítése és működése

Az 50-es évek jellemzői, a rendszer működése a Rákosi-korszakban. Életmód és mindennapok

10.4. Az 1956-os forradalom és szabadságharc

Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének okai és főbb eseményei. A megtorlás megnyilvánulási formái, áldozatai.

10.5. A Kádár-rendszer jellege, jellemzői

A rendszer jellemzői a Kádár-korszakban. Életmód és mindennapok.

10.6. A rendszerváltás

A rendszerváltás tartalma és következményei (pl. államforma, szabadságjogok, függetlenség)

11. A jelenkor

11.1. A közép-európai régió jellemzői, távlatai, a posztszovjet rendszerek problémái A közép-európai régió sajátos problémái.

11.2. Az európai integráció története

Az Európai Unió legfontosabb intézményei.

11.3. A „harmadik világ”

A fejlődő országok főbb problémái (pl. népességnövekedés, szegénység, élelmezési és adósságválság)

11.4. Fogyasztói társadalom; problémák, a fenntartható fejlődés

A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés hatása a természeti környezetre

11.5. A globális világ kihívásai és ellentmondásai

A tömegkultúra új jelenségei (pl. film, reklám)

12. A mai magyar társadalom és életmód

12.1. Alapvető állampolgári ismeretek

Az emberi jogok ismerete és a jogegyenlőség elvének bemutatása. Az állampolgári jogok, kötelességek.

12.2. Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban

Nemzetiségek a mai magyar társadalomban (pl. számuk, arányuk, helyzetük, intézményeik).

12.3. A magyarországi romák

A hazai romák helyzete (oktatás, lakhatás, egészségügy, foglalkoztatás). A diszkrimináció fogalma

12.4. A parlamenti demokrácia működése és az önkormányzatiság

A választási rendszer. A helyi önkormányzatok feladatai, szervezetei és működésük.

12.5. Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások

Demográfiai változások Magyarországon az elmúlt fél évszázadban.

MATEMATIKA

Gondolkodási módszerek

- Halmazok
- Matematikai logika
- Kombinatorika
- Gráfok

Számelmélet, algebra

- Alapműveletek
- A természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek
- Racionális és irracionális számok
- Valós számok
- Hatvány, gyök, logaritmus
- Betűkifejezések (Nevezetes azonosságok)
- Arányosság (Százalékszámítás)
- Egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek, egyenlőtlenségrendszerek
- Középértékek, egyenlőtlenségek

Függvények, az analízis elemei

- A függvény
- Egyváltozós valós függvények
- A függvények grafikonja, függvény transzformációk
- Sorozatok

Geometria, koordinátagometria, trigonometria

- Elemi geometria
- Geometriai transzformációk
- Síkbeli és térbeli alakzatok
- Vektorok síkban és térben
- Trigonometria
- Koordinátagometria
- Kerület, terület
- Felszín, térfogat

Valószínűség-számítás, statisztika

- Leíró statisztika
- A valószínűség-számítás elemei

ANGOL NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2- B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	Emelt szint
B1 Küszöbszint	Középszint
A2 Alapszint	
A1 Minimumszint	

RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGA KÖVETELMÉNY

Beszédkészség

TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak. A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

1. Személyes vonatkozások, család

- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai)
- Családi élet, családi kapcsolatok
- A családi élet mindennapjai, otthoni teendők
- Személyes tervek

2. Ember és társadalom

- A másik ember külső és belső jellemzése
- Baráti kör
- A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel
- Női és férfiszerepek
- Ünnepek, családi ünnepek
- Öltözködés, divat
- Vásárlás, szolgáltatások (posta)
- Hasonlóságok és különbségek az emberek között

3. Környezetünk

- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása)
- A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek
- A városi és a vidéki élet összehasonlítása
- Növények és állatok a környezetünkben
- Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?
- Időjárás

4. Az iskola

- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat)
- Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka
- A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága
- Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok

5. A munka világa

- Diákmunka, nyári munkavállalás
- Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás

6. Életmód

- Napirend, időbeosztás
- Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)
- Étkezési szokások a családban
- Ételek, kedvenc ételek

- Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben
- Gyakori betegségek, sérülések, baleset
- Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)

7. Szabadidő, művelődés, szórakozás

- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik
- Színház, mozi, koncert, kiállítás stb.
- Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport
- Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet
- Kulturális események

8. Utazás, turizmus

- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés
- Nyaralás itthon, illetve külföldön
- Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése
- Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai

9. Tudomány és technika

- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés
- A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, kempingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltatóegységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

SZERB NÉPISMERET

Српски народопис

Тематске целине

1. Историја

Прапостојбина,
досељавање на Балканско
полуострво

Прапостојбина Словена, узроци сеобе; Јужни Словени на Балкану у VI и VII веку

Стварање првих српских
држава

Срби у између Бугарске и Византије.

Доба Немањића (од
Стефана Немање до
Стефана Дечанског)

Политичка историја српске средњовековне државе.

Српско царство и доба
обласних господара
Српска деспотовина

Косовски бој - догађања уочи, ток битке и последице

Срби на Балкану за време
турске владавине (1459-
1804)

Портрет једног српског деспота (нпр. Стефана Лазаревића Високог)

Положај српског народа под Османлијама (нпр. раја, привилегизовани слојеви; свакодневни живот и устанци)

Први и Други српски
устанак

Портрет Карађорђа или Милоша Обреновића

Владавина династије
Обреновић

Портрет Михаила Обреновића

Владавина династије
Карађорђевић

Портрет Ослободитеља или Ујединитеља

Срби у Пешти и Будиму
током „дугог” XIX века

На основу монографије Стојана Вујичића: „Разгледање града” –Белварош или Табан

2. Етнографија

Обичаји и предмети везани
за живот Срба у Мађарској

Познавање и карактеристике географских обележја српских насеља.

Карактеристике српских породичних кућа. Поређење кућа и њиховог уређења унутар једног насеља.

Способност препознавања и именовања породичних и родбинских веза, значај и улога породице у прошлости и данас.

Обичаји српске мањине у
Мађарској

Празници и обичаји у току једне календарске године.

Карактеристике породичних окупљања. Обичаји и обреди везани за црквене празнике. Народни празнични обичаји који се везују за рад, годишња доба и временске прилике, на основу мотива у лирским (народним) песмама. „Стари, добри обичаји” као што су Лазарева субота, Лазарева врбовина.

Народна ношња српске
мањине

Најкарактеристичнија обележја мушких и женских народних ношњи и фризура у родном насељу.

Приказ народних ношњи фолклорних група на основу облика, боја и материјала. Приказ пејзажа родног краја (нпр. Шумадија) и народне ношње у том крају Србије.

Српска кухиња

Култура кувања и исхране код Срба.

Медији српске мањине у Мађарској

Типична свакодневна и празнична јела, традиционални начин исхране.
Израда јеловника. Обичаји карактеристични за период поста (Божић, Ускрс), опис и начин припремања неколико јела.
Улога писаних и електронских медија Срба у Мађарској у вредности српске мањинске заједнице. Изражавање свог мишљења о текстовима објављеним у Српским народним новинама.

3. Географија

Регије Срба у Мађарској

Регије насељене Србима, њихове карактеристике и природна обележја.

Повезаност природних обележја и начина живота

Приказ узајамног утицаја природног окружења и специфичних карактеристика српске мањине, тумачење животних прилика. Анализа српских крајева уз коришћење географских извора, књижевних и ликовно-уметничких дела као основе.

Географија земље матице

Приказ географског положаја Србије и Црне Горе и њена географска подела.

Опис природних лепота и туристичких знаменитости.

Приказ најзначајнијих градова у Србији и Црној Гори на основу оригиналног материјала.

4. Друштво

Национална свест, мањински идентитет и однос према већинском народу.

Представљање и тумачење критеријума који одређују карактер контакта припадника етничке групе са већинским народом. Карактеристика и функција приредби које организује српска заједница на државном нивоу ради јачања националне свести (Свети Сава, Видовдан)

Положај припадника српске мањинске заједнице, утицаји вишеструке националне припадности.

Карактеристике везе са заједницом.

Утицај културних споменика (Грабовац, Сентандреја) на појединца и заједницу.

5. Језик Срба у Мађарској

Фактори који утичу на развој српског језика

Српски језик као припадник групе словенских језика. Приказивање значајних станица у развоју српског језика.

Вук Караџић као реформатор српског језика и његова улога у развоју српског језика.

Говорни језик и улога језичких промена

Приказивање једног дијалекта помоћу примера.

Тумачење карактеристика говора своје околине на основу текста писаног датим дијалектом.

Приказивање изговора на примерима из књижевних дела.

Матерњи језик Срба у Мађарској као основно обележје националне свести.

6. Архитектура Срба у Мађарској

Српска архитектура

Основне карактеристике сликања фресака и икона; рашка, српско- византијска и моравска школа као најважније школе средњовековне архитектуре.

Ликовна уметност и архитектура Срба у Мађарској

Функционалне и формалне одлике архитектонског, грађеног окружења.

Заштита српске националне баштине

7. Музика, песма и плес код Срба у Мађарској

Карактеристике српске народне музике и народних песама

Плес код Срба у Мађарској
Очување традиције у српској музичкој култури

8. Мањинска политика

Законски оквири мањинске политике

Основе и пракса система мањинских самоуправа

Улога српских мањинских самоуправа и удружења у очувању идентитета.

Приказ својеврсног стила у ком су грађене српске православне цркве у Мађарској.

Израда скице нацрта основе родног места, српски називи у именима улица и њихова историја.

Израда скице програма за заштиту дела националне баштине у свом родном месту.

Писмени приказ уметничке делатности Корнелија Станковића на пољу истраживања компоноване музике и црквене музике код Срба, и првог сакупљача народних песама.

Музика и певање уз инструменталну пратњу у свакодневном животу и на празнике.

Приказ музичке делатности Тихомира Вујичића.

Опис и анализа традиционалних српских плесова.
Израда предлога програма за један музичко-плесни програм.

Утицаји закона који се односе на мањинске народе.

Приказ делатности једне српске мањинске самоуправе.

Приказ програма и принципа делатности цивилних организација регионалних удружења.

TÉMAK

1. Történelmi ismeretek

Őshaza, balkáni honfoglalás.

Az első szerb államalakulatok.

A Nemanjic-kor (Nemanja tól Stefan Decanski-ig).

A Szerb Császárság és a tartományurak kora.

A Szerb Despotátus.

A balkáni szerbek a török hódoltság alatt (1459-1804).

A magyarországi szerbek 1690-es „nagy” bevándorlása.

Az első és a második szerb felkelés kora.

A szlávok őshazája, a szétvándorlás okai; délszlávok a Balkánon a VI-VII. században.

A szerbek a bolgár és bizánci állam „háromszögében”.

A középkori szerb állam (nagyzsúpánság, királyság) politikatörténete.

Koszovói csata - előzményei, lefolyása, következményei.

Az egyik szerb deszpothész uralkodói portréja (pl. Stefan Lazarević Visoki).

A szerb nép helyzete az Oszmánok alatt (pl. raja, kiváltságos rétegek, felkelések). Arsenije III. Carnojevic pátriárka szerepe a nagy bevándorlásban.

Karađorđe vagy Miloš portréja.

Az Obrenovic-ház uralma.
A Karadjordjevic-ház uralma.
A szerbek Pest-Budán a XIX.
században.

Mihailo Obrenović portréja.
Az Osloboditelj vagy az Ujedinitelj portréja.
Stojan Vujičić monográfiája alapján:
„Idegenvezetés” a Belvárosban vagy a Tabánban.

2. Néprajzi ismeretek

A szerb kisebbség tárgyi
kultúrája, szokásai.

A szerbek lakta település földrajzi adottságainak ismerete,
jellemzői. A szerb családi ház jellegzetessége. A településen
lévő házak, lakberendezések összehasonlítása. A családi és
rokoni kapcsolatok felismerése, megnevezése, az összetartás
fontossága régen és ma.

A szerb kisebbség
szokásrendszere

A naptári év szokásai, ünnepei. A családi események
jellegzetessége.
Egyházi ünnepekkel kapcsolatos hagyományok, rítusok.
Munkához, évszakokhoz, időjáráshoz kapcsolódó szerb
ünnepi népszokások, lírai versekben (népdalok) megjelenő
motívumok alapján.

A szerb kisebbség
népviselete.

„Elmúlt régi, szépszokásaink” Lázár szombatja, Lázár
fűzfaága.
Lakóhelyének legjellemzőbb férfi és női népviseletének,
hajviseletének jellemzői.
A néptáncscsoportok népviselete: színek, anyagok, formák,
bemutatása.
A szerbiai táj (Sumadija) és szülőhelye népviseletének
bemutatása.

Étkezési szokások.

A szerbek étkezési és főzési kultúrája.
Jellegzetes szerb ételek; a mindennapokhoz, az ünnepekhez,
hagyományokhoz kapcsolódó étrend összeállítása. Böjtös
időszakra (karácsony, húsvét) jellemző szokások, néhány étel
elkészítésének módja, leírása.

A szerb kisebbség médiája.

A magyarországi szerb írott és elektronikus médiájának
szerepe a kisebbség értékeinek fenntartásában.
Véleménynyilvánítás a Srpske Narodne Novine által közölt
tartalmakkal kapcsolatban.

3. Földrajzi ismeretek

A magyarországi szerbek
régiói.
A földrajzi adottságok és az
életmód összefüggései.

A szerbek lakta régiók sajátosságainak bemutatása, földrajzi
adottságainak leírása.
A földrajzi környezet és a specifikus kisebbségi jegyei
kölsönhatásának bemutatása, az életviszonyok értelmezése.
A szerb táj bemutatása irodalmi és képzőművészeti alkotások
felhasználásával.

Ismeretek az anyaország
földrajzáról.

Szerbia régióinak földrajzi fekvésének, tájegységeinek
bemutatása, természeti szépségeinek és turisztikai
nevezetességeinek leírása.
Forrásanyagok alapján Szerbia jelentősebb központjának,
városainak bemutatása.

4. Társadalmi ismeretek

A magyarországi szerbség
közösségi

A különböző népcsoportokhoz tartozók alapvető és nagyobb
közösségi kapcsolatai.

kapcsolatai.

A szerb összetartozást erősítő országos rendezvények (Szent Száva, Szent Vid) funkcióinak, jellemzőinek értelmezése.

5. A szerb kisebbség nyelve

A szerb nemzetiségű egyén helye és a többes közösségi kötődések hatásai.

A szerb nyelvi fejlődésre ható tényezők.

A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe.

Egy közösségi kapcsolat jellemzése. Kulturális emlékhelyek (Grábóc, Szentendre) szerepe az egyén és a közösség életében.

A szerb nyelv helye a szláv nyelvek sorában. A szerb nyelvfejlődés jelentős állomásainak bemutatása.

Vuk Karadzic, a szerb nyelv megújítója, szerepe a szerb nyelv fejlődésében.

A dialektus bemutatása példák alapján.

Egy saját környezetből választott nyelvjárásban hallott szöveg tolmácsolása.

A kiejtés mód bemutatása irodalmi műveken.

A magyarországi szerbek anyanyelve, az anyanyelv szerepe az identitás megőrzésében.

6. A szerb nemzetiség épített környezete

Szerb építészet

A magyarországi szerb képzőművészet, építészet.

Az épített környezet formái és funkcionális vonásai.

A szerb nemzetiségi örökség védelme.

A középkori építészet a ras-i, szerb bizánci, a moravai iskola, a freskó és ikonfestészet jellemző jegyeinek bemutatása.

A magyarországi szerb ortodox templomok sajátos stílusának bemutatása.

Vázlatkészítés saját települése alaprajzáról, szerb utcanevek megnevezése, és azok kialakulásainak bemutatása.

A vizsgáló lakóhelyére vonatkozó értékmentő program vázlatának elkészítése.

7. A szerb nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrája

Szerb népzene, népdalok jellemzése.

A magyarországi szerbek tánckultúrája.

A hagyományörzés a szerb zenekultúrában.

8. Kisebbségpolitikai ismeretek

A kisebbségpolitika jogszabályi keretei.

A kisebbségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata.

A szerb kisebbségi önkormányzatok,

A szerb zeneszerzés és az egyházi zene, valamint népdalkutatás első kezdeményezőjének (Kornelije Stankovic) írásos bemutatása.

A zene, a hangszeres éneklés szerepe a hétköznapi és ünnepek szokásrendszerében.

Vujicsis Tihamér zenei hagyatékának bemutatása.

A szerb tradicionális táncok leírása, elemzése.

Egy énekes, zenés táncos műsorajánló program elkészítése.

A kisebbségeket érintő törvények hatásai.

Egy szerb kisebbségi önkormányzat működésének bemutatása.

A régió egyesületeinek, civil szerveződéseinek, programjainak, működési elveinek bemutatása

egyesületek programjainak
szerepe az önazonosság
megtartásában.

BIOLÓGIA

1. Bevezetés a biológiába

1.1. A biológia tudománya

- Vizsgálati szempontok
- Vizsgáló módszerek

1.2. Az élet jellemzői

- 1.2.1. Az élő rendszerek
- 1.2.2. Szerveződési szintek

1.3. Fizikai, kémiai alapismeretek

2. Egyed alatti szerveződési szint

2.1. Szervetlen és szerves alkotóelemek

- 2.1.1. Elemek, ionok
- 2.1.2. Szervetlen molekulák
- 2.1.3. Lipidek
- 2.1.4. Szénhidrátok
- 2.1.5. Fehérjék

2.2. Az anyagcsere folyamatai

- 2.2.1. Felépítés és lebontás kapcsolata
- 2.2.2. Felépítő folyamatok
- 2.2.3. Lebontó folyamatok

2.3. Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)

- 2.3.1. Elhatárolás
- 2.3.2. Mozgás
- 2.3.3. Anyagcsere
- 2.3.4. Osztódás
- 2.3.5. A sejtműködések vezérlése

3. Az egyed szerveződési szintje

3.1. Nem sejtrendszer

- 3.1.1. Vírusok

3.2. Önálló sejtek

- 3.2.1. Baktériumok
- 3.2.2. Egysejtű eukarióták

3.3. Többsejtűség

- 3.3.1. A gombák, növények, állatok elkülönülése
- 3.3.2. Sejtfonalak

3.3.3. Teleptest és álszövet

3.4. Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak

3.4.1. A növényvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából

3.4.2. Az állatvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából

3.4.3. A növények szövetei, szervei

- Szövetek
- Gyökér, szár, levél
- Szaporodás
- egyedfejlődés
- Viselkedés

4. Az emberi szervezet

4.1. Homeosztázis

4.2. Kültakaró

- 4.2.1. Bőr
- 4.2.2. Szabályozás
- 4.2.3. A bőr gondozása, védelme

4.3. A mozgás

- 4.3.1. Vázrendszer
- 4.3.2. Izomrendszer
- 4.3.3. Szabályozás

4.4. A táplálkozás

- 4.4.1. Táplálkozás
- 4.4.2. Emésztés
- 4.4.3. Felszívódás
- 4.4.4. Szabályozás
- 4.4.5. Táplálkozás egészségtana

4.5. A légzés

- 4.5.1. Légcsere
- 4.5.2. Gázcsere
- 4.5.3. Hangképzés
- 4.5.4. Szabályozás
- 4.5.5. A légzés és a légzőrendszer egészségtana
(elsősegélynyújtás)

4.6. Az anyagszállítás

- 4.6.1. A testfolyadékok
- 4.6.2. A szöveti keringés
- 4.6.3. A szív és az erek
- 4.6.4. Szabályozás
- 4.6.5. A keringési rendszer egészségtana, elsősegélynyújtás

4.7. A kiválasztás

- 4.7.1. A vizeletkiválasztó rendszer működése

4.7.2. Szabályozás

4.7.3. A kiválasztó szervrendszer egészségtana

4.8. A szabályozás

4.8.1. Idegrendszer

- Szinapszis
- Érzékelés
- Vegetatív érző és mozgató rendszerek
- A társas viselkedés alapjai
- A hormonrendszer egészségtana

4.8.5. Az immunrendszer

- Immunitás
- Vércsoportok
- Az immunrendszer egészségtana

4.9. Szaporodás és egyedfejlődés

4.9.1. Szaporítószervek

4.9.2. Egyedfejlődés

- A szaporodás, fejlődés egészségtana

5. Egyed feletti szerveződési szintek

5.1. Populáció

5.1.1. Környezeti kölcsönhatások

5.1.2. Kölcsönhatások

- Viselkedésbeli kölcsönhatások
- Ökológiai kölcsönhatások

5.2. Életközösségek (élőhelytípusok)

5.2.1. Az életközösségek jellemzői

5.2.2. Hazai életközösségek

5.3. Bioszféra

- Globális folyamatok

5.4. Ökoszisztéma

5.4.1. Anyagforgalom

5.4.2. Energiaáramlás

5.4.3. Biológiai sokféleség

5.5. Környezet- és természetvédelem

- Levegő
- Víz
- Energia, sugárzás
- Talaj
- Hulladék

6. Öröklődés, változékonyság, evolúció

6.1. Molekuláris genetika

- 6.1.1. Alapfogalmak
- 6.1.2. Mutáció
- 6.1.3. A génműködés szabályozása

6.2. Mendeli genetika

- 6.2.1. Minőségi jellegek
- 6.2.2. Mennyiségi jellegek

6.3. Populációgenetika és evolúciós folyamatok

- 6.3.1. Ideális és reális populáció
- 6.3.2. Adaptív és nem adaptív evolúciós folyamatok
- 6.3.3. Biotechnológia
- 6.3.4. Bioetika

6.4. A bioszféra evolúciója

- 6.4.1. Prebiológiai evolúció
- 6.4.2. Az ember evolúciója

FIZIKA

- Newton törvényei
- Pontszerű és merev test egyensúlya
- Mozgásfajták
(A különböző típusú mozgások kinematikai és dinamikai jellemzése)
- Munka, energia
- Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly
- Az ideális gáz kinetikus modellje
- Hőtágulás
- Állapotegyenletek (összefüggés a gázok állapotjelzői között)
- Energiamegmaradás hőtani folyamatokban
- Kalorimetria
- Halmazállapot-változások
- A termodinamika II. főtétele
- Elektromos mező
- Egyenáram
- Az időben állandó mágneses mező
- Az időben változó mágneses mező
- Elektromágneses hullámok
- A fény mint elektromágneses hullám
- Az anyag szerkezete
- Az atom szerkezete
- Az atommagban lejátszódó jelenségek
- Sugárvédelem
- A gravitációs mező
- Csillagászat
- A fizikatörténet fontosabb személyiségei
- Felfedezések, találmányok, elméletek

INFORMATIKA

1. Információs társadalom
 - 1.1. A kommunikáció
 - 1.2. Információ és társadalom
2. Informatikai alapismeretek – hardver
 - 2.1. Jelátalakítás és kódolás
 - 2.2. A számítógép felépítése
3. Informatikai alapismeretek – szoftver
 - 3.1. Az operációs rendszer és főbb feladatai
4. Szövegszerkesztés
 - 4.1. A szövegszerkesztő használata
 - 4.2. Szövegszerkesztési alapok
 - 4.3. Szövegjavítási funkciók
 - 4.4. Táblázatok, grafikák a szövegben
5. Táblázatkezelés
 - 5.1. A táblázatkezelő használata
 - 5.2. A táblázatok felépítése
 - 5.3. Adatok a táblázatokban
 - 5.4. Táblázatformázás
 - 5.5. Táblázatok, szövegek, diagramok
 - 5.6. Problémamegoldás táblázatkezelővel
6. Adatbáziskezelés
 - 6.1. Az adatbázis-kezelés alapfogalmai
 - 6.2. Az adatbázis-kezelő program interaktív használata
 - 6.3. Alapvető adatbázis-kezelési műveletek
 - 6.4. Képernyő és nyomtatási formátumok
7. Információs hálózati szolgáltatások

7.1. Kommunikáció az Interneten

7.2. Weblap készítés

8. Prezentáció és grafika

8.1. Prezentáció (bemutató)

8.2. Grafika

9. Könyvtárhasználat

9.1. Könyvtárak

9.2. Dokumentumok

9.3. Tájékoztató eszközök

KÉMIA

1. Általános kémia

1. Az anyagok alkotórészei
 - 1.1. Elem, atom, atomszerkezet
 - 1.2. A periódusos rendszer
 - 1.3. Ionok
 - 1.4. Elektronegativitás
2. Kémiai kötések
 - 2.1. Elsőrendű kémiai kötések
 - 2.2. Másodrendű kémiai kötések,
3. Molekulák, összetett ionok
 - 3.1. A kovalens kötés
 - 3.2. A molekulák térszerkezete, polaritása
 - 3.3. Egyszerű molekulák téralkat a
 - 3.4. Összetett ionok
4. Anyagi halmazok
 - 4.1. Az anyagi halmazok csoportosítása
 - 4.2. Állapotjelzők
 - 4.3. Halmazállapotok, halmazállapot-változások
 - 4.4. .Egykomponensű anyagi rendszerek
 - 4.5. Többkomponensű rendszerek
 - 4.6. Kolloid rendszerek
 - 4.7. Homogén rendszerek, elegy, oldat
5. Kémiai átalakulások
 - 5.1. Kémiai reakció
 - 5.2. A kémiai jelrendszer: képletek
 - 5.3. A kémiai jelrendszer: egyenletek
 - 5.4. Termokémia
 - 5.5. Reakciókinetika
 - 5.6. Egyensúlyi folyamatok,
6. A kémiai reakciók típusai
 - 6.1. Sav-bázis reakciók
 - 6.2. Redoxi reakciók
 - 6.3. Egyéb reakció típusok
7. Elektrokémia
 - 7.1. Galvánelem
 - 7.2. Elektrolízis

2. Szervetlen kémia

8. Nemfémek és vegyületeik
 - 8.1. Hidrogén és vegyületei
 - 8.2. Nemesgázok
 - 8.3. Halogénelemek és vegyületeik
 - 8.4. Az oxigéncsoport elemei és vegyületeik
 - 8.5. A nitrogéncsoport elemei és vegyületeik
 - 8.6. A szénsoport elemei és vegyületeik
9. Fémek és vegyületeik
 - 9.1. Tulajdonságaik, előállításuk, ötvözetek, korrózió
 - 9.2. Az s-mező fémek és vegyületeik
 - 9.3. A p-mező fémek
 - 9.4. A d-mező fémek

3. Szerves kémia

10. A szerves vegyületek általános jellemzői
 - 10.1. Szerves anyag, szerves molekulák
 - 10.2. Izoméria
 - 10.3. Homológ sor
 - 10.4. Funkciós csoport
11. A szénhidrogének
 - 11.1. Alkánok
 - 11.2. Alkének
 - 11.3. Diének és poliének
 - 11.4. Alkinek
 - 11.5. Aromás szénhidrogének
 - 11.6. Halogéntartalmú szénhidrogének
12. Oxigéntartalmú szerves vegyületek
 - 12.1. Funkciós csoportok
 - 12.2. Hidroxivegyületek
 - 12.3. Oxovegyületek
13. Nitrogéntartalmú szerves vegyületek
 - 13.1. Aminok
 - 13.2. Aminosavak
 - 13.3. Savamidok
 - 13.4. Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek
14. Szénhidrátok
 - 14.1. Monoszacharidok
 - 14.2. Diszacharidok
 - 14.3. Poliszacharidok

- 15. Fehérjék
- 16. Nukleinsavak
- 17. Műanyagok
 - 17.1. Természetes alapú műanyagok
 - 17.2. Szintetikusán előállított műanyagok
 - 17.3. Polimerizációs műanyagok
 - 17.4. Polikondenzációs műanyagok
 - 17.5. Környezetvédelmi szempontok
- 18. Energia gazdálkodás
 - 18.1. Hagyományos energiaforrások
 - 18.2. Megújuló energiaforrások
 - 18.3. Alternatív energiaforrások

4. Kémiai számítások

- 19. Az anyagmennyiség
- 20. Gázok
- 21. Oldatok, elegyek, keverékek összetétele
- 22. Számítások a képlettel és a kémiai egyenlettel kapcsolatban
- 23. Termokémiai számítások
- 24. Számítások a kémiai egyensúlyi folyamatokkal kapcsolatban
- 25. Kémhatás, pH számítás
- 26. Elektrokémiai számítások

FÖLDRAJZ

1.1. A térképi ábrázolás

1.2. Térképi gyakorlatok

1.3. Az űrtérképezés

2.1. A Naprendszer kialakulása,
felépítése, helye a
világegyetemben

2.2. A Nap és kísérői

2.3. A Föld és mozgásai

2.4. Űrkutatás az emberiség szolgálatában

3.1. A kőzetburok

3.1.1. Földtörténet

3.1.2. A Föld szerkezete és fizika jellemzői

3.1.3. A kőzetburok szerkezete

3.1.4. A kőzetlemez-mozgások okai és következményei

3.1.5. A hegységképződés

3.1.6. A kőzetburok (litoszféra) építőkövei

3.1.7. A Föld nagyszerkezeti egységei

3.1.8. A földfelszín formálódása

3.2. A levegőburok

3.2.1. A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete

3.2.2. A levegő felmelegedése

3.2.3. A légnyomás és a szél

3.2.4. Az általános lékörzés

3.2.5. Víz a légkörben

3.2.6. Az időjárás és az éghajlat

3.3. A vízburok földrajza

3.3.1. A vízburok kialakulása és tagolódása

3.3.2. A világtenger

3.3.3. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk

3.3.4. A felszín alatti vizek

3.3.5. A komplex vízgazdálkodás elemei

3.3.6. A jég és felszínformáló munkája

3.4. A talaj

3.5. A geoszférák kölcsönhatásai

4.1. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek

4.2. A vízszintes földrajzi övezetesség

4.3. A forró övezet

4.4. Mérsékelt övezet

4.5. A hideg övezet

4.6. A függőleges földrajzi övezetesség

5.1. A népesség földrajzi jellemzői

5.2. A települések földrajzi jellemzői

6.1. A világgazdaság általános jellemzése, szerkezetének átalakulása és jellemző folyamatai

6.2. A termelés, a fogyasztás és a kereskedelem kap

6.3. A világ élelmiszer-gazdaságának jellemzői és folyamatai

6.4. A világ energiagazdaságának és iparának átalakulása

6.5. A harmadik és a negyedik szektor

7.1. A világgazdasági pólusok

7.2. A világgazdaság peremterülete

7.3. Egyedi szerepkörű ország csoportok és országok

- 8.1. A Kárpát- medence természet- és társadalom földrajza
- 8.2. Magyarország természeti adottságai
- 8.3. Magyarország társadalom gazdasági jellemzői
- 8.4. Hazánk nagytájainak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági jellemzői
- 8.5. Hazánk nagyrégióinak (tervezési-statisztikai régióinak) természet- és társadalom földrajzi képe
- 8.6. Magyarország környezeti állapota
- 9.1. Európa általános természetföldrajzi képe
- 9.2. Európa általános társadalom földrajzi képe
- 9.3. Az Európai Unió földrajzi vonatkozásai
- 9.4. Észak-Európa
- 9.5. Nyugat-Európa
- 9.6. Dél-Európa
- 9.7. Közép-Európa tájainak és országainak természet-és társadalom földrajza
- 9.8. Kelet-Európa természet- és társadalomföldrajza
- 10.1. A kontinensek általános természet- és társadalomföldrajza
- 10.2. Ázsia általános földrajzi kép és országai
- 10.3. Ausztrália és Óceánia
- 10.4. Afrika általános földrajzi képe
- 10.5. Amerika általános földrajzi képe és országai
- 11.1. A geoszférák környezeti problémáinak kapcsolata
- 11.2. A népesség, a termelés és a fogyasztás növekedésének földrajzi következményei
- 11.3. A környezeti válság kialakulása és az ellene folytatott küzdelem

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

Alkotás

TÉMÁK

1.1. Vizuális nyelv

1.1.1. A vizuális nyelv alapelemei

- Vonal

A pont, vonal, sík- és térforma, felület adott technikának és adott célnak megfelelő használata.

Legalább háromféle minőségű (különböző vastagságú, tónusú, karakterű) a választott eszköznek megfelelő vonal következetes használata szabadkézi rajzban.

- Sík- és térforma

Modell alapján készített leképező jellegű munkában sík- és térforma pontos visszaadása.

- Tónus, szín

Modell alapján készített leképező jellegű munkában (rajz, festés, vegyes technika) legalább négy különböző tónusfokozat következetes alkalmazása.

- Tér

A megadott színek pontos kikeverése.

A célnak legmegfelelőbb térábrázolási módok kiválasztása.

1.1.2. A vizuális nyelvi elemek viszonyai

Az adott célnak (közlés, kifejezés, alkotás) megfelelő kompozíció létrehozása.

- Kompozíció, (konstrukció)

Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történő kiemelés használata az értelmező ábrázolásban.

- Kontraszt, harmónia

Színharmóniák, szíkontrasztok (fényárnyék, hideg-meleg, komplementer, magában való, szimultán, mennyiségi, minőségi) használata.

1.1.3. Vizuális nyelv és kontextus

A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban a kifejező jellegű munkákban.

1.2. Technikák

Adott technika adekvát használata.

- Rajzolás

Szabadkézi rajz készítése ceruzával, tollal.

- Festés

Egyszerű műszaki jellegű rajz készítése szabadkézzel, vagy szerkesztve ceruzával és szerkesztőeszközökkel.

- Kollázs

Festés akvarellal, temperával.

- Nyomtatás

Kollázskészítés.

- Makettezés, modellezés

Legalább egy kézi sokszorosító eljárás (nyomtatás) alkalmazása (pl. papírmetszet, linómetszet).

- További technikák

Egy további szabadon választott technika alkalmazása (pl. mintázás, fotó, videó, számítógép, vegyes technikák, kézműves technikák).

Feliratkészítés sablonnal.

2.1. Ábrázolás, látványértelmezés

2.1.1.

Formaértelmezés

- Arány

Ábrázoló jellegű rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító arányok helyes megfigyelése és visszaadása.

- Forma, alak,

Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formáját

karakter	meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító jegyek megfigyelése és helyes visszaadása (befoglalóforma, körvonal).
- Szerkezet, felépítés, működés	Egyszerű tárgyak formakapcsolatait bemutató rajz készítése (pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat).
2.1.2. Térértelmezés	
- Téri helyzetek	Téri helyzetek egyszerű, értelmező jellegű ábrázolása. Tárgyak, objektumok egymáshoz viszonyított téri helyzetének pontos megjelenítése látvány alapján két vagy három dimenzióban.
- Nézőpont	Látvány alapján tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézőpont következetes megtartása.
- Termélység	Beállítás alapján a fény-árnyék hatások segítségével a termélység érzékeltetése (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).
- Térábrázolási konvenciók	Ábrázoló jellegű szabadkézi rajzban választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása. Egyszerű beállításról a kétiránypontos perspektivikus ábrázolás szabályainak alkalmazása szabadkézi rajzban. Beállításról vagy a látvány axonometrikus képéből az adott tárgy vetületi rajzának elkészítése (Monge-rendszerben) szabadkézi rajzban.
2.1.3. Színértelmezés	
- Szín- és fényviszonyok	Beállítás alapján szín- és fényviszonyok helyes visszaadása (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).
2.1.4. Mozgásértelmezés	
2.2. Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás	
- Kompozíció	Ornamentális és képi kompozíció létrehozása látvány vagy elképzelés alapján.
- Érzelmek	Érzelmek, lelkiállapotok értelmezhető vizuális kifejezése szabadon választott vizuális formában.
- Folyamat, mozgás, idő	Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorokban (pl. képregény).
- Kép és szöveg	Adott kép(ek) és szövegrészek egymáshoz viszonyított, a célnak megfelelő elrendezése adott képmezőben, hagyományos technikával vagy számítógéppel. Adott tartalomnak leginkább megfelelő betűtípus és kompozíció kiválasztása.
- Vizuális információ	Vizuális jelek, szimbólumok egyértelmű, következetes használata (pl. magyarázóközlő rajzokon). Nem vizuális természetű konkrét információk (pl. számszerű adatok: hőmérséklet-ingadozás, népességváltozás) értelmezhető, képi megjelenítése (pl. grafikonon, diagrammal). Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban.
- Tárgyak és környezet	Adott funkcióra csomagolás tervezése. Külső és belső terek különböző funkcióra történő

berendezésének, átalakításának megtervezése.

Befogadás

TÉMÁK

1.1. Megjelenítés

sajátosságai

- Vizuális nyelvi elemek

A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térformák, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok) a vizuális közlésben, kifejezésben betöltött szerepének ismerete és használata az elemzés során.

- Térábrázolási módok

A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók felismerése és lényegének ismerete.

- Vizuális minőségek

A termélység-megjelenítés különböző módjainak ismerete. Vizuális minőségek differenciált megkülönböztetése szóbeli közlésekben is (pl. tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra megkülönböztetése).

- Látványértelmezés

A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (pl. nézőpont, arányok, képelemek egymáshoz való viszonya) lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során.

- Kontraszt, harmónia

A színharmóniák, szíkontrasztok (fényárnyék, hideg-meleg, komplementer, magában való, szimultán, mennyiségi, minőségi) felismerése.

- Kontextus

A vizuális közlési, kifejezési eszközök jelentését meghatározó összefüggések - kontextus - felismerése és használata, értelmezés, elemzés során.

1.2. Technikák

A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése.

2.1. Vizuális kommunikáció

- Vizuális információ

A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelzések, jelképek, motívumok megfelelő verbális értelmezése.

- Tömegkommunikáció

A köznapi közlésekben (pl. műszaki rajz, folyamatábra) leggyakrabban előforduló vizuális információk értelmezése. A tömegkommunikáció legfontosabb (auditív, vizuális, audiovizuális) eszközeinek, leggyakoribb formáinak ismerete és megkülönböztetése.

- Fotó, mozgókép

Fotóelemzés megadott szempontok szerint.

A fotó legfontosabb műtípusainak (emlékfotó, szociofotó, sajtófotó, művészfotó) ismerete.

Álló- és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.

2.2. Tárgy- és környezetkultúra

- Forma- és funkcióelemzés

A tárgyról leolvasható információk ismerete. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok (pl. épület, építmény) funkció- és formaelemzése.

	Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő besorolása, csoportosítása.
- Tervezési folyamat	A tervező-, alkotófolyamat lépéseinek (kutatás, motívumgyűjtés, vázlatkészítés, modellezés, kipróbálás, tervdokumentációkészítés) ismertetése egy konkrét példán keresztül.
- Kézműves és ipari tárgykultúra	A tárgyi néprajz és a népművészet fogalmának ismerete.
- Népművészet	Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismertetése.
2.3. Kifejezés és képzőművészet	
- Művészeti ágak	Művészeti ágak (képzőművészet, építészet és alkalmazott művészetek) legfontosabb jellemzőinek ismerete.
- Műfajok	A képzőművészet kétdimenziós (festészet, fotó, grafika), háromdimenziós műfajainak (szobrászat, installáció, land art) és időbeli kifejezéssel is bíró műfajainak (mobil szobor, happening, videó, multimédia) ismerete.
- Művészettörténeti korszakok, stílusorszakok	A művészet nagy stílusorszakainak, irányzatainak (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop art, konceptuális művészet, tranzavantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán művészete és a prekolumbián kultúrák) legfontosabb jellemzőinek ismerete.
- Stílusjegyek	Adott műalkotások besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján.
- Alkotások és alkotók	A legjelentősebb alkotók ismerete, és alkotásaik felismerése és stílusmeghatározása.
- Műelemző módszerek	Műelemző módszerek ismerete és alkalmazása (pl. stílustörténeti, formafunkció, forma-tartalom, összehasonlító és ikonográfiai elemzés).
- A mű tárgyi és kulturális környezete	A műalkotások létrehozásában szerepet játszó tényezők és összefüggések ismertetése (pl. kulturális környezet, megrendelői igény, alkotói beállítottság, technikai feltételek).

TESTNEVELÉS

TÉMÁK

Elméleti ismeretek

1. A magyar sportsikerek Legalább 5 magyar olimpiai bajnok megnevezése sportágával együtt.
Egy, a választott helyi tantervben szereplő sportágban, az adott év hazai legfontosabb eredményeinek ismerete.
2. A harmonikus testi fejlődés A testi fejlődés rövid jellemzése általános és középiskolás korban (magasság, testsúly, iskolaérettség mozgásos cselekvések).
3. Az egészséges életmód Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekben.
Az egészséges életmód összetevőinek értelmezése: rendszeres testedzés, optimális testsúly, aktív pihenés, testi higiénia, lelki egyensúly, a szabadidő hasznos eltöltése, egészségkárosító szokások (alkohol, dohányzás, drog) hatásai és megelőzésük.
4. Testi képességek Az erő, a gyorsaság, az állóképesség értelmezése.
A pulzusszám alakulása terhelésre, az erőfejlesztés szabályai.
5. Gimnasztika A rendgyakorlatok szerepe a testnevelés órákon. Gyakorlatok javaslata az erő, a gyorsaság, az állóképesség fejlesztésére
Nyújtó, lazító és erősítő hatású gyakorlatok 2-3 példa.
Légzőgyakorlatok.
A bemelegítés szerepe és kritériumai.
6. Atlétika A tanult atlétikai futó, ugró és dobó versenyszámok ismerete és végrehajtásuk lényege.
7. Torna A női és férfi tornaszerek ismertetése.
A legfontosabb baleset-megelőző eljárások.
Segítségadás gyakorlásnál
8. Ritmikus gimnasztika Az RG szerepe a harmonikus mozgás kialakításában.
A ritmikus gimnasztika versenyszámainak felsorolása, rövid bemutatása.
Mozgás és zene kapcsolata a ritmikus gimnasztika és az aerobik sportágakban.
9. Küzdősportok, önvédelem Alsó, felső tagozatos és középiskolás tanulók részére 2-2 páros és 1-1 csapat küzdőjáték ismertetése és a választás indoklása.
10. Úszás Az úszás higiéniájának ismerete.
Az úszás az ember életében.
11. Testnevelési és sportjátékok Labdaérintéssel, -vezetéssel, -átadással, célfelületre történő továbbítással és az összjátékkal kapcsolatos három testnevelési játék ismertetése.
Egy választott sportjáték alapvető szabályainak ismertetése (pályaméret, játékosok száma, időszabályok, eredményszámítás, a labdavezetésre, a támadásra és védekezésre vonatkozó szabályok).
12. Természetben űzhető sportok Egy választott, természetben űzhető sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés, görkorcsolya stb.)

Alapvető ismeretek a táborozások előnyeiről.

Gyakorlati ismeretek

1. Gimnasztika

Lányok: kötélmászás állásból, teljes magasságig mászókulcsolással.

Fiúk: függeszkedés állásból teljes magasságig.

A szabadon összeállított 48 ütemű szabadgyakorlat bemutatása.

2. Atlétika

Futások

Egyik futószám választása kötelező:

60 méteres síkfutás térdelőrajttal.

Lányok: legfeljebb: 9,8 s

Fiúk: legfeljebb: 8,8 s

2000 méteres síkfutás

Lányok: legfeljebb: 10:30 perc

Fiúk: legfeljebb: 9:00 perc

Ugrások

A két ugrószámból egy választása kötelező.

Az ugrás technikája egyénileg választható:

Magasugrás

Lányok: minimummagasság: 110 cm

Fiúk: minimummagasság: 125 cm

Távolugrás

Lányok: minimumtávolság 330 cm

Fiúk: minimumtávolság: 410 cm

Dobások

Egy dobószám szabadon választott

technikával történő bemutatása.

Kislabdahajítás (javasolt a Magyar Atlétikai Szövetség által rendszeresített új típusú kislabda használata)

Lányok: minimumtávolság: 20 m

Fiúk: minimumtávolság: 30 m.

Súlylökés

Lányok 4 kg-os súlygolyóval

minimumtávolság: 5,5 méter

Fiúk: 6 kg-os súlygolyóval

Minimumtávolság: 7,5 méter

3. Torna

A talaj és a szekrényugrás bemutatása kötelező, és egy további szer kötelezően választható.

Lányoknál választható: felemáskorlát, gerenda, ritmikus gimnasztika. Fiúknál a szer lehet: gyűrű, nyújtó vagy korlát.

Talajtorna

Öt különböző gyakorlatelemből összefüggő gyakorlat

összeállítása és bemutatása. Kötelező elemek:

gurulóátfordulás, fejállás, tarkóállás, kézállás, mérlegállás.

Javasolt elemek: kézen átfordulások, billenések, összekötő elemek.

Szekrényugrás

Egy tanult támaszugrás bemutatása.

Lányok 4 részes szélteben, fiúk 5 részes hosszában felállított szekrényen

Felemáskorlát

4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása.

Kötelező elemek: ostorlendület, térdfellendülés,

kelepfellendülés a felső karfára, alugrás.

Ajánlott elemek: kelep felhúzóadás, támaszhelyzetek,

malomforgás, kelep forgás.

Gerenda

5 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása.

	<p>Kötelező elemek: járás, felugrás, testfordulat, hasonfekvés, leugrás.</p> <p>Ajánlott elemek: szökdelések, térdelés és térdelőtámasz, fekvőtámasz, hanyattfekvés, gurulóátfordulás stb.</p> <p>Különböző elemekből álló szabadgyakorlat zenére történő bemutatása (a gyakorlat ideje 35-45 s).</p> <p>Javasolt elemek: érintőjárás, hintalépés, keringőlépés, fordulatok, szökkenő hármaslépés, lebegő- és mérlegállás, lábemelések és lendítések, törzshullámok, ívelt és nyújtott kartartások stb.</p> <p>Egy választott kéziszerrel (labda, karika, kötél) 3 elem bemutatása.</p>
Ritmikus gimnasztika	
Gyűrű	<p>4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása.</p> <p>Kötelező elemek: alaplendület, zsugorlefuggés, lefuggés, homorított leugrás.</p> <p>Ajánlott elemek: futólagos támaszba kerülés, lebegőfüggés, hátsó függés, vállátfordulás előre, leterpesztés stb.</p>
Nyújtó	<p>4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása.</p> <p>Kötelező elemek: alaplendület, térd fellendülés, kelepforgás, alugrás</p> <p>Ajánlott elemek: malomfellendülés, nyílugrás stb.</p>
Korlát	<p>Az elemek alacsony vagy magas nyújtón is bemutatathatóak.</p> <p>4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása.</p> <p>Kötelező elemek: alaplendület támaszban vagy felkarfüggésben, felkarfüggés, pedzés, kanyarlati leugrás.</p> <p>Ajánlott elemek: billenések, emelések, saslendület, vállállás stb.</p>
4. Küzdősportok, önvédelem	<p>A grundbirkózás szabályai szerint folytatott egymenetes küzdelem hasonló testsúlyú társ ellen.</p> <p>Dzsúdógurulás előre.</p>
5. Testnevelési és sportjátékok	<p>Egy sportjáték választása kötelező.</p>
Kézilabda	<p>Kapura lövés gyorsindítás után: saját védővonalról indulva átadás a felpályánál álló társnak futás közben visszkapott labda vezetése után egykezes beugrásos kapura lövés. 3 kísérletből 1 eredményes kapura lövést kell végrehajtani.</p> <p>Távolba dobás kézilabdával tetszőleges lendületszerzéssel (3 kísérlet).</p> <p>Lányok: minimum 15 m.</p> <p>Fiúk: minimum 21 m.</p> <p>7 méteres büntetődobás 5 kísérlet</p>
Kosárlabda	<p>Félpályáról indulva kétkezes mellső átadás a büntetővonal magasságában, az oldalvonalnál álló társnak, cselezés után befutás a kosár felé, a visszkapott labdával leütés nélkül fektetett dobás („C” elfutás). A gyakorlatot mindkét oldalra végre kell hajtani. A 3-3 kísérletből minimum 1 sikeres dobást végre kell hajtani.</p> <p>Büntetődobás egy vagy két kézzel.</p>
Labdarúgás	<p>10 kísérletből minimum 1 sikeres dobást kell végrehajtani.</p> <p>Labdaemelgetés váltott lábbal.</p> <p>Lányok: minimum 4 db.</p>

Röplabda

Fiúk: minimum 8 db.

10 méter hosszú, 5 egyenlő távolságra lévő kapu között szlalom labdavezetésből kapura lövés 10 méterről, kis kapura.

3 kísérletből egy sikeres találatot kell végrehajtani.

Összetett gyakorlat - félpályáról indulva labdavezetés, rárúgás a kaputól 8 méterre oldalt elhelyezett, ledöntött ugrószekrénytetőre, a visszapattanó labda kapura rúgása. 3 kísérlet.

Kosárárintés folyamatosan fej fölé maximum 2 méteres sugarú körben.

Kísérletek száma: 3 db.

Minimumkövetelmény: 5 érintés.

Alkarérintés folyamatosan fej fölé maximum: 2 méter sugarú körben.

Kísérletek száma: 3.

Minimumkövetelmény: 4 érintés.

Nyitás bemutatása: választott technikával: 8 kísérlet.

Minimumkövetelmény: 1 sikeres kísérlet.